

Олійник Г.Ю., д.е.н.,  
доц. каф. міжнародної економіки  
Національний університет харчових  
технологій

## **ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОДНА ЗІ СКЛАДОВИХ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

***Анотація.** Розглянуто будову, структуру й генезу економіко - теоретичного знання фінансової стійкості підприємства, визначена сутність фінансової стійкості підприємства, та визначено фінансова стійкість, як головний показник економічної безпеки підприємства в умовах євроінтеграції економіки України.*

***Ключові слова:** фінансова стійкість, підприємство. економічна реальність*

***Abstract.** Considered structure, economic structure and genesis - theoretical knowledge of financial viability, the essence of enterprise financial stability, and defines financial stability as the main indicator of economic security in terms of European integration of Ukraine's economy.*

***Keywords:** financial stability, business, economic reality*

У сучасних умовах конкретного етапу економічного розвитку країни, який визначається нестабільністю економічної системи та іншими дестабілізуючими факторами, суб'єкти господарювання самостійно планують та здійснюють фінансово-економічну діяльність. При цьому забезпеченню стабільності, економічній безпеці та прогнозуванню можливостей економічного зростання

пріділяється особлива увага. Досягнення цього рівня функціонування неможливе без розглядання такого показника, як фінансова стійкість. Оскільки саме фінансова стійкість підприємства характеризує ефективність операційного, інвестиційного і фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, постачальників, власників. Тому одним із найважливіших завдань, що постають перед вітчизняними підприємствами для підтримки економічної безпеки, є підвищення рівня фінансової стійкості.

Поняття фінансової стійкості та розгляд її як складової економічної безпеки висвітлено в багатьох працях як вітчизняних, так і іноземних авторів. Значний внесок зробили М. П. Андрющенко, В.М. Гєсць О. В. Озаріна, В. Л. Ортинський, Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський, Б. Є. Грабовецький, О. С. Філімоненков, Г.В. Савицька, М.А. Федотова, П. Є. Житний, В. В. Тищенко та інші.

У цій статті увага акцентується на взаємозв'язаних аспектах філософське - наукового визначення сутності фінансової стійкості підприємств, як складової економічної безпеки підприємства.

Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов успішної і стабільної роботи підприємства в ринкових умовах. Якщо підприємство фінансово стійке і платоспроможне, то воно має низку переваг перед іншими підприємствами такого ж профілю при отриманні кредитів, залученні інвестицій, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів. Чим вища стійкість підприємства, тим більш воно незалежне від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури і, отже, тим менше ризик банкрутства. Враховуючи важливість показника фінансової стійкості

підприємства в оцінці загальної економічної безпеки підприємства передусім розглянемо сутність поняття економічної безпеки. Досліджуючи низку наукових праць можна стверджувати, що багато науковців трактують поняття економічної безпеки по-різному. Так, за М. П. Андрющенком та О. В. Озаріною [1] економічна безпека підприємства – «це стан його захищеності від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх погроз, за якого забезпечується стійка реалізація основних комерційних інтересів і цілей статутної діяльності».

Український вчений В. Л. Ортинський [2] трохи розширив поняття і визначив економічну безпеку підприємства як «захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також спроможність швидко усунути різноваріантні загрози або пристосуватися до існуючих умов, що не позначаються негативно на його діяльності».

Т.М. Іванюта та А. О. Заїчковський [3] розглядають економічну безпеку підприємства як «систему створення механізму мобілізації й найбільш оптимального управління корпоративними ресурсами з метою найбільш ефективного їх використання і забезпечення стійкого функціонування того чи іншого підприємства, його активної протидії будь-яким негативним факторам впливу на свою економічну безпеку».

Більш коротшим змістовно є визначення В. М. Шликова [4]. За його думкою економічна безпека підприємства – це «... стан захищеності життєво важливих інтересів підприємства від реальних і потенційних джерел небезпеки чи економічних загроз».

Аналізуючи думку вчених можна підсумувати, що економічна безпека підприємства характеризується такими критеріями, як: 1)

захищеність від негативних впливів факторів зовнішнього і внутрішнього середовища; 2) спроможність усунути або пристосуватися до загроз, що не позначаються негативно на діяльності підприємства; 3) найбільш оптимальне управління ресурсами для ефективного функціонування підприємства сьогодні та в перспективі. Інакше кажучи, економічна безпека – це стан підприємства, який характеризується стабільністю та стійкістю розвитку.

Економічна безпека підприємства є складною категорією, що характеризує спроможність створеної на підприємстві системи протистояти дестабілізуючій дії внутрішніх і зовнішніх факторів з метою забезпечення ефективного використання його ресурсів (капіталу, персоналу, інформації, технології, техніки тощо), наявних ринкових можливостей (конкурентоспроможності), а також виконання інших статутних завдань у поточному періоді та на перспективу. Можна стверджувати що саме це буде страховим механізмом підприємства в умовах євроінтеграції.

З огляду на вищевикладене значний інтерес представляє вивчення фінансової стійкості як одного з показників економічної безпеки підприємства. Б. Є. Грабовецький [5] отожднює фінансову стійкість із платоспроможністю, рівновагою між власними та залученими засобами, незалежністю від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, довірою кредиторів і інвесторів та рівнем залежності від них, наявністю такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування.

О.С. Філімоненков [6] у своїй роботі стверджує, що фінансова стійкість — «це такий стан підприємства, коли обсяг його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство

платоспроможне». Тобто фінансово стійким підприємство можливо назвати в тому випадку, коли вкладені в підприємницьку діяльність ресурси окупаються за рахунок грошових надходжень, а отриманий прибуток забезпечує фінансування підприємства та його незалежність від кредиторів.

В.М. Гєєць визначає фінансову стійкість «як таке становище фінансових ресурсів підприємства, їх розподіл і використання, яке забезпечує розвиток підприємства завдяки зростанню прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику». [7]

З нашої точки зору фінансова стійкість це основний компонент загальної стійкості організації, оскільки показник характеризує стабільне перевищення доходів над витратами, а отриманий прибуток дає можливість підприємству, що у свою чергу, забезпечує економічну безпеку самого підприємства.

Важливим є визначення меж фінансової стійкості, оскільки неплатоспроможність підприємства може бути наслідком недостатньої фінансової стійкості, а надлишкова фінансова стійкість може перешкоджати розвитку через збільшення витрат на збереження зайвих запасів і резервів. Фінансова нестабільність є причиною погіршення стану економічної безпеки підприємства, тобто неефективного функціонування господарського суб'єкта. Отже, політика підприємства із регулювання фінансової стійкості, а разом і економічної безпеки, повинна орієнтуватися як на вимоги ринку, так і на потреби розвитку організації, яка планує працювати на ринках Європи.

Таким чином, сутність фінансової стійкості визначається, крім іншого, ефективним формуванням, розподілом і використанням

фінансових ресурсів, платоспроможністю, рівновагою, незалежністю, розвитком, кредитоспроможністю, стабільністю. Всі ці визначення характеризують економічну безпеку підприємства, рівень протистояння дії зовнішніх та внутрішніх негативних факторів.

Оцінка фінансової стійкості, а отже, і стану економічної безпеки підприємства, за сучасних умов господарювання, конче потрібна як для його керівництва і власників, так і для інвесторів, партнерів, кредиторів, державних органів. Показник фінансової стійкості підприємства цікавить і його конкурентів, але вже в іншому аспекті – негативному; вони зацікавлені в ослабленні позицій конкурентів на ринку.

Існують три загальновідомих показники [8], що характеризують фінансову стійкість підприємства: надлишок або нестача власних оборотних коштів; надлишок або нестача власних оборотних коштів і довгострокових позикових джерел формування запасів; надлишок або нестача загальної величини основних джерел формування запасів. Ці показники відповідають показникам забезпеченості запасів і витрат джерелами їхнього формування. Після проведення розрахунків показників за критерієм фінансової стійкості підприємство може бути віднесене до одного з чотирьох рівнів: абсолютна фінансова безпека, задовільна фінансова безпека, незадовільна фінансова безпека, критична фінансова безпека. Кожне підприємство в умовах Євроінтеграції повинно прямувати до позитивного значення фінансової стійкості, тобто до створення достатнього обсягу фінансових ресурсів, що виступають гарантом своєчасності розрахунків з постачальниками, бюджетом та іншими ланками фінансової системи, подальшого економічного та

соціального розвитку. Одним із завдань оцінки стану економічної безпеки підприємства є пошук резервів підвищення його фінансової стійкості. Допомогти в досягненні цієї мети може внутрішній аудит. Як правило, функції управлінського обліку і внутрішнього аудитора складаються з контролю функціонування та організації систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю – це виконання частини функції керівництва підприємства. Загалом служба внутрішнього аудиту відповідає перед керівництвом підприємства за постійне спостереження та контроль функціонуючих систем. Фахівці служби контролінгу дають рекомендації з удосконалення цих систем: експертизи фінансової та оперативної інформації; аналізу коштів, які використовуються для ідентифікації; виміру; класифікації та інформування; підготовки оглядів ефективності діяльності підприємства, включаючи не фінансові заходи керівництва; контролю за дотриманням українського законодавства і виконанням усіма підрозділами підприємства його внутрішньої політики щодо здійснення діяльності[8].

Таким чином, така організаційно-структурна складова на підприємстві, як контролінг або будь-який інший орган чи особа, що виконує функції внутрішнього аудиту може відслідкувати та попередити можливі погіршення фінансової стійкості на підприємстві.

**Висновки.** В умовах євроінтеграції підприємство, як відкрита система функціонування у складному зовнішньому середовищі, що характеризується нестабільністю та постійною динамікою. Таке середовище змушує керівництво підприємств та організацій швидко адаптуватися до нових умов, потребує знання законів розвитку та пошуку шляхів виживання в ринковій економіці,

урахування факторів невизначеності та нестійкості економічного середовища.

Кожен суб'єкт господарювання прагне досягти та підтримувати економічну безпеку.

Запорукою економічної безпеки підприємства є його спроможність функціонувати і розвиватись в умовах мінливого внутрішнього і зовнішнього середовища. Фінансова складова підприємства вважається одним із провідних й вирішальних напрямів організації економічної безпеки підприємства, оскільки за ринкових умов господарювання фінанси є «двигуном» будь-якої економічної системи.

### Література

1. Андрущенко М.П. Економічна безпека підприємства в аспекті ресурсного підходу [Електроний ресурс] / М.П. Андрущенко, О.В. Озаріна.
2. Ортинський В.Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ / Ортинський В.Л., Керницький І.С., Живко З.Б. – К. : Правова єдність, 2009. – 544 с.
3. Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Т.М. Іванюта, А.О. Заїчковський – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
4. Шлыков В.В. Экономическая преступность: историко-правовые аспекты: учеб. пособ. / Шлыков В.В. - Рязань: Рязанский ин-т права и экономики, 2000. - 67 с.
5. Б.С. Грабовецкий. – Режим доступу: [http://pidruchniki.ws/15840720/ekonomika/ekonomichniy\\_analiz\\_-\\_grabovetskiy\\_bye](http://pidruchniki.ws/15840720/ekonomika/ekonomichniy_analiz_-_grabovetskiy_bye)
6. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: навч. посіб. / О.С. Філімоненков. – [2-ге вид., перер. і доп.]. – К: МАУП, 2004. — 328 с.
7. Геєць В.М. Моделирование економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія / [В.М. Геєць, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк та ін.]. – Харків: ВД “ІНЖЕК”, 2006. – 240 с.
8. Лозова Т.І., Контролінг: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] /Лозова Т.І., Олійник Г.Ю., Белова А.І., Бориспіль: 2011- 514 с.